

معاونت امور توانبخشی

**دستورالعمل شرایط و ضوابط اختصاصی مراکز مراکز توانبخشی و درمانی
بیماران روانی مزمن
(غیردولتی روزانه آموزشی و توانبخشی افراد دارای اختلال طیف اتیسم)**

۱۳۹۶

دستورالعمل شرایط و ضوابط اختصاصی مراکز توانبخشی و درمانی بیماران روانی مزمن
(غیردولتی روزانه آموزشی و توانبخشی افراد دارای اختلال طیف اتیسم)
(ظرفیت ۵۰ نفر)

مقدمه

نظر به اینکه بر اساس قانون تشکیل سازمان بهزیستی و بند ۹ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۸۰/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی، صدور پروانه فعالیت برای ایجاد مراکز توانبخشی با هدف گسترش و ارتقاء سطح کیفی ارائه خدمات آموزشی، توانبخشی، مراقبتی به گروه هدف در جهت نیل به توانمندسازی آنان و کاهش تصدی گری دولت، بر عهده سازمان بهزیستی کشور می باشد، این دستورالعمل در اجراء قوانین فوق، با هم اندیشی متخصصان و کارشناسان مرتبط در سازمان بهزیستی کشور، بهزیستی استان ها، انجمن مراکز غیردولتی توانبخشی و انجمن های علمی، در سال ۱۳۹۶ بازنگری و تنظیم شده و پس از تصویب در شورای مدیران حوزه توانبخشی، به منظور اجراء ابلاغ می گردد

ماده ۱

تعاریف

۱-۱: فرد دارای اختلال طیف اتیسم

فرد دارای اختلال طیف اتیسم فردی است که در دو حیطه ارتباطی/اجتماعی و رفتاری دارای مجموعه ای از علایم و نشانگان است که باعث می شوند فرد، نیازمند گستره ای از خدمات و حمایت ها از جانب متخصصان مختلف باشد. افراد دارای این اختلال، تفاوت و ناتوانی هایی در زمینه ارتباطات و اجتماعی شدن و علاقه محدود و رفتارهای تکراری، از خود نشان می دهند که حاکی از تفاوت در شیوه های تخیل و تفکر ایشان می باشد. این افراد مشکلاتی در عملکرد مغز و دستگاه عصبی دارند که باعث می شود تا در زمینه آموزش، اجتماعی شدن، برقراری ارتباط معنی دار و نیز بروز رفتارهای متناسب با سن و هنجارهای جامعه نیازمند آموزش و توانبخشی ویژه و تخصصی باشند.

۱-۲: مرکز غیردولتی روزانه آموزشی و توانبخشی افراد دارای اختلال طیف اتیسم

به مرکزی اطلاق می گردد که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی با کسب مجوز از سازمان بهزیستی تأسیس گردیده و در آن به افراد دارای اختلال طیف اتیسم، به صورت روزانه خدمات توانبخشی در ابعاد پزشکی، آموزشی، روانی اجتماعی، و نیز خدمات فرهنگی-هنری و ورزشیوبه خانواده ی ایشان نیز خدمات آموزشی، ارائه می شود. بخشی از این خدمات می تواند از طریق کارکنان تخصصی مرکز و با کسب مجوز رسمی از سازمان بهزیستی، در محل سکونت، به فرد دارای اختلال و یا خانواده ی وی ارائه گردد.

ماده ۲

شرایط تخصصی متقاضی ومسئول فنی

۲-۱: شرایط تخصصی متقاضی:

- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی روانپزشکی و یا پزشکی عمومی، کارشناسی ارشد و بالاتر در رشته های روان شناسی، روان پرستاری، کاردرمانی، گفتاردرمانی، مدیریت و مشاوره توانبخشی از دانشگاه های مورد تایید وزارت علوم تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی با معدل حداقل ۱۵ در دو مقطع تحصیلی
- سابقه کار مرتبط با افراد دارای اختلال طیف اتیسم حداقل به مدت ۳ سال

۲-۲: شرایط تخصصی مسئول فنی:

- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی در رشته های روانپزشکی، دکترای روانشناسی، کارشناس ارشد روانشناسی، کارشناس ارشد کاردرمانی از دانشگاه های مورد تایید وزارت علوم تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی با معدل حداقل ۱۵ در دو مقطع تحصیلی
 - سابقه کار مرتبط با افراد دارای اختلال طیف اتیسم حداقل به مدت ۲ سال
- تبصره:** برای افرادی که پیش از ابلاغ این دستورالعمل و بر مبنای مفاد دستورالعمل های پیشین موفق به اخذ پروانه های موافقت اصولی و مسئول فنی گردیده اند، شرایط مندرج در دستورالعمل های زمان اخذ مجوز، جاری خواهد بود.

ماده ۳

ضوابط پذیرش وشرایط ترخیص

۳-۱: ضوابط پذیرش

افراد دارای اختلال طیف اتیسم با تشخیص کمیسیون پزشکی تعیین نوع و شدت معلولیت و یا ارائه گواهی روانپزشک و تایید توسط پایگاه غربالگری و تشخیص اختلال طیف اتیسم با اجرای آزمون تشخیصی در محدوده ی سنی ۲ تا ۱۵ سال در بخش آموزشی و توانبخشی

تبصره ۱: در صورت نبود مرکز حرفه آموزی پذیرای افراد اتیسم در شهرستان محل مرکز، ادامه حضور افراد دارای اختلال طیف اتیسم تا ۱۸ سال تمام، در مرکز با پیش بینی شرایط و خدمات متناسب، بلامانع است.

۳-۲: شرایط ترخیص

- آمادگی فرد برای ورود به مدارس عادی و مدارس سازمان آموزش و پرورش استثنایی
- آمادگی فرد برای ورود به مراکز حرفه آموزی
- آمادگی فرد برای ورود به کارگاه های تولیدی حمایتی
- عدم پیشرفت فرد پس از طی دوره ی توانبخشی یک ساله، مطابق تایید اعضای تیم توانبخشی مرکز
- تمایل خانواده

تبصره ۲: مراکز ملزم به فراهم نمودن بستر مناسب جهت تحقق شرایط ترخیص برای گروه هدف و ارائه گزارش سالیانه در این خصوص به اداره بهزیستی شهرستان و استان می باشند.

ماده ۴

فرایند ارائه ی خدمات درمرکز

پس از طی مراحل پذیرش، فرایند ارائه ی خدمات در مرکز به ترتیب ذیل صورت می پذیرد:

- ارزیابی جامع بالینی فرد دارای اختلال توسط تیم توانبخشی دوره دیده (مصاحبه با والدین و مشاهده بالینی و اجرای آزمون تشخیصی در خصوص توانخواه ارجاع شده)
- تدوین و اجرای برنامه آموزشی و توانبخشی فرد دارای اختلالات طیف اتیسم به صورت انفرادی یا گروهی
- ثبت هفتگی اقدامات در راستای برنامه آموزشی و توانبخشی تدوین شده توسط تیم توانبخشی
- ارزیابی فرد دارای اتیسم توسط تیم توانبخشی (به صورت تیمی) هر شش ماه یکبار، همراه با ارزیابی نظر خانواده در خصوص پیشرفت درمان با استفاده از پرسشنامه
- ضبط و ذخیره فیلم جلسات ارزیابی های اولیه و دوره ای (هر ۶ ماه) به صورت الکترونیک (لوح فشرده، هارد و ...) برای مشخص شدن روند توانبخشی فرد
- برگزاری جلسات Case Conference هر سه ماه یکبار- با حضور مربیان و کلیه افراد تیم توانبخشی و در صورت لزوم خانواده ی فرد دارای اختلال، بررسی نتایج ارزیابی های دوره ای، به منظور مشخص شدن وضعیت پیشرفت و یا پسرفت فرد در روند توانبخشی و تعریف مجدد برنامه ی فوق در صورت پسرفت فرد
- ثبت کلیه ی اقدامات، نتایج حاصله و اقدامات پیگیری در پرونده ی تخصصی یکپارچه و واحد مربوط به یک توانخواه
- آموزش مرتبط کودکانی که از آمادگی کافی برای ورود به مدرسه عادی یا استثنایی برخوردارند (از شش ماه قبل از سنجش)
- ترخیص فرد دارای اختلالات طیف اتیسم، در صورت عدم پیشرفت فرد

تبصره: قبل از شروع برنامه درمانی، مراحل اجرای کار و مسئولیت های متقابل خانواده، مربی و مرکز تشریح شده و رضایت نامه از ولی قانونی فرد دارای اختلالات طیف اتیسم دریافت شود.

ماده ۵

۵-۱: خدمات آموزشی شناختی رفتاری (از جمله برنامه های مختلف آموزشی و رفتاری مانند ای بی ای، تیچ و...):

شامل اقداماتی است که منجر به افزایش کنش های شناختی فرد دارای اختلال طیف اتیسم (توجه، تمرکز، تکلم و ...) و حذف رفتارهای اضافه است که سازگاری شناختی کودک را با محیط مختل می کند و به این منظور از رفتاردرمانی، ای بی ای، تیچ، برقراری ارتباط با استفاده از مبادله تصویر با هدف ارتقا سطح مهارت های شناختی و کنترل رفتاری و درک اهمیت در نظر گیری رفتارهای متناسب با سن و جامعه، بهره گیری می شود. بخش رفتاری این خدمات به منظور ایجاد تغییر در رفتار یک فرد و تقلیل رفتارهای ناخواسته و افزایش مهارت های مثبت مورد استفاده قرار می گیرد. مداخلات مبتنی بر مهارت نیز در این بخش قرار می گیرند که به منظور ایجاد و نگهداری و حمایت از مهارت های شناختی و آموزشی مورد نیاز این افراد ارایه می شوند.

این برنامه ها شامل تلاش در جهت ایجاد بستر مناسب برای حضور فرد دارای اختلال طیف اتیسم در جامعه و فراهم

آوردن شرایط زندگی عادی از طریق آموزش مهارت‌های زندگی، آموزش مهارت‌های خودیاری و آموزش ارتباط با دیگران انجام می‌شود.

در این راستا افزایش آگاهی‌های عمومی در خصوص اختلال طیف اتیسم، آگاه نمودن خانواده‌های افراد دارای اختلال طیف اتیسم در خصوص اختلال فوق و مربیان مراکز از طریق تهیه بروشور، ارائه مقالات، راه‌اندازی سایت اینترنتی و ارتباط با رسانه‌های گروهی نیز مدنظر است.

۲-۵: خدمات توانبخشی (از جمله خدمات گفتار و کار درمانی و روش‌های تقویت ارتباط مانند تعامل همه جانبه و...)

در این دسته از خدمات شیوه‌های تقویت حسی-حرکتی، گفتاردرمانی، کاردرمانی، ورزش، برنامه‌های حسی مانند روش انسجام حسی، تربیت شنیداری و ... استفاده می‌شود. این برنامه‌ها با توجه به شدت علائم و سطح نیازمندی افراد تعیین می‌شوند.

۳-۵: خدمات زیستی دارویی (مانند مداخلات دارویی برای کنترل اختلالات همراه و برنامه‌های تغذیه‌ای ویژه):

شامل مداخلات درمانی است که در جهت پیشگیری از پیشرفت اختلال و یا درمان بیماری‌های همراه اختلال طیف اتیسم انجام می‌شوند. این اقدامات شامل دارودرمانی، تغذیه‌درمانی، ویتامین درمانی و درمان اختلال همراه بوده و از طریق ارائه مشاوره تخصصی به خانواده و ارجاع به متخصصان خارج از مرکز امکان‌پذیر است.

۴-۵: خدمات تکمیلی و ترکیبی (مانند خدمات بازی، هنر، موسیقی درمانی و یا سایر برنامه‌های درمانی تکمیلی):

در مدل‌های ترکیبی و تکمیلی برای ارائه خدمات برنامه‌هایی هستند که به نوعی عناصر و یا بخش‌هایی از سه حیطه قبلی را در خود دارند این دسته از خدمات زمانی ارائه می‌شوند که سه دسته قبلی خدمات وجود داشته باشند و به تنهایی نمی‌توانند در قالب یک برنامه جامع و کامل ارائه شوند. این برنامه‌ها شامل موارد ذیل می‌باشند:

- آموزش هنر بر اساس معیارها و برنامه‌های توانبخشی جهت نیل به اهداف توانمندسازی
- موسیقی درمانی
- بازی درمانی
- حیوان درمانی (مانند اسب و یا دلفین درمانی)
- انجام فعالیت‌های منظم ورزشی با توجه به اهداف توانبخشی و توانمندسازی
- آماده‌سازی افراد دارای اختلال طیف اتیسم مستعد برای شرکت در رقابت‌های ورزشی، هنری و جشنواره‌های مختلف

تبصره ۱: ساعت فعالیت در این مراکز ساعت ۸ صبح الی ۱۳ و روزهای پنجشنبه از ساعت ۸ صبح الی ۱۲ می‌باشد.

تبصره ۲: این مراکز در صورت نیاز و با هماهنگی سازمان بهزیستی می‌توانند در شیفت بعدازظهر نیز ارائه خدمات نمایند. ساعت کار در شیفت بعدازظهر از ساعت ۱۳ تا ۱۸ می‌باشد.

تبصره ۳: فعالیت بعدازظهر مراکز می‌تواند ادامه فعالیت شیفت صبح و یا فعالیتی با موضوع فعالیت‌های صبح و با مجوز سازمان‌های ذیربط باشد.

تبصره ۴: در صورت وجود ظرفیت خالی یارانه‌ای در شیفت صبح، و امکان تکمیل کادر تخصصی و نیروی انسانی در شیفت بعد از ظهر، مرکز می‌تواند با رعایت کلیه ضوابط و مقررات و ساعات کاری حاکم بر شیفت صبح، نسبت به پذیرش توانخواهان صرفاً یارانه بگیر در شیفت بعدازظهر اقدام نماید.

تبصره ۵: یارانه کامل در همراه (در صورت تامین از سوی سازمان) به ازای حداقل حضور ۱۵ روزه و برخورداری فرد و یا خانواده وی، از خدمات مرکز، تعلق خواهد گرفت.

تبصره ۶: سرو میان وعده‌ای با کیفیت (مطابق شیوه نامه ابلاغی از سوی سازمان) برای خدمت‌گیرندگان شیفت صبح و عصر الزامی است.

تبصره ۷: ارائه خدمات تخصصی توانبخشی تکمیلی در منزل (مطابق شیوه نامه ابلاغی) امکان‌پذیر است.

ماده ۶

نیروی انسانی

۶-۱: نیروی انسانی تخصصی

- مسئول فنی: به صورت تمام وقت
- کارشناس روانشناسی بالینی: یک نفر به صورت تمام وقت
- کارشناس کاردرمانی: یک نفر حداقل ۴ روز در هفته
- کارشناس گفتاردرمانی: یک نفر حداقل ۳ روز در هفته
- مربی آموزشی با تحصیلات حداقل کارشناسی در رشته های روان شناسی، یا علوم تربیتی (با گرایش استثنایی): به ازای هر ۳ توانخواه یک نفر در هرروز
- مربی امور هنری و ورزشی: سه روز در هفته

تبصره ۱: ارجاع فرد در بدو پذیرش به مطب روانپزشک و تامین هزینه ی ویزیت وی از وظایف مرکز می باشد. اجباری به اجرای این تبصره برای افرادی که خود تحت نظر روانپزشک قرار دارند، وجود ندارد. در حالت اخیر، مرکز باید به طرق مقتضی از ویزیت مرتب روانپزشک از فرد اطمینان حاصل نماید.

تبصره ۲: هریک از نیروی انسانی تخصصی (به غیر از مربی آموزشی) در صورت انطباق شرایط با مسئول فنی، می تواند به عنوان مسئول فنی معرفی شود.

تبصره ۳: شرکت و موفقیت مسئول فنی و حداقل یک نفر از کارشناسان مرکز در کارگاه های آموزشی برگزار شده توسط ستاد بهزیستی کشور در زمینه غربالگری، تشخیص و مداخلات مرکز محور و خانواده محور ضروری بوده و در صورت عدم شرکت، افراد فوق می بایست در اولین نوبت برگزاری کارگاه های فوق حضور یابند.

تبصره ۴: در صورت تغییر مسئول فنی آموزش دیده (موضوع تبصره ۳ این ماده)، در بازه زمانی کمتر از سه سال از زمان آموزش، تامین هزینه ی آموزش مسئول فنی جدید به عهده ی صاحب امتیاز است.

تبصره ۵: مربیان آموزشی در صورت گذراندن دوره ی هنری و ورزشی مصوب سازمان بهزیستی کشور می توانند به طور همزمان به عنوان مربی هنری و ورزشی انجام وظیفه نمایند.

۶-۲: نیروی انسانی غیر تخصصی

- خدمه : یک نفر
- تبصره ۶:** تعداد پرسنل پیشنهادی در این دستورالعمل مربوط به مرکز با ظرفیت ۵۰ نفر بوده و لذا در مراکز با ظرفیت بالاتر و یا پایین تر به نسبت باید تعداد هر گروه نیروی انسانی مشخص گردد.

ماده ۷

شرح وظایف نیروی انسانی

۷-۱: کارشناس روانشناسی بالینی:

- حضور در مرکز منطبق با دستورالعمل

- ارزیابی بالینی اولیه و دوره‌ای با بهره‌گیری از آزمون‌های غربال و تشخیص
- همکاری با تیم توانبخشی در تدوین برنامه توانبخشی فرد دارای اختلال طیف اتیسم
- ارائه برنامه به مربیان آموزشی با هماهنگی مسئول فنی و نظارت بر عملکرد ایشان
- مصاحبه و مشاوره با خانواده‌ی فرد دارای اختلال طیف اتیسم
- ارتقا کیفیت ارتباط فرد دارای اختلال طیف اتیسم و خانواده
- بهره‌گیری از تکنیک‌های رفتاردرمانی، بازی درمانی و ... در توانبخشی فرد دارای اختلال طیف اتیسم
- تشکیل پرونده و ثبت اقدامات، نتایج حاصله و اقدامات لازم جهت پیگیری

۷-۲: کارشناس کاردرمانی

- حضور در مرکز منطبق با دستورالعمل
- تشکیل پرونده، نوشتن شرح حال و تاریخچه، تعیین اهداف و برنامه درمانی آموزشی برای هریک از کودکان دریافت‌کننده‌ی خدمت
- ثبت گزارش‌ها و نتایج مداخلات درمانی (مستندسازی اقدامات در پرونده)
- ارزیابی فرد دارای اختلالات طیف اتیسم
- تدوین برنامه‌ی توانبخشی فرد با مشارکت سایر اعضای تیم تخصصی
- ارائه برنامه به مربیان آموزشی با هماهنگی مسئول فنی و نظارت بر عملکرد ایشان
- آموزش و تقویت عملکرد اجرایی افراد دارای اختلالات طیف اتیسم
- حفظ و تقویت عملکرد، قدرت عضلانی و تحرک فیزیکی در قالب تکنیک‌های تمرین درمانی و فعالیت‌های هدفمند
- تقویت مهارت‌های شناختی
- آموزش به خانواده نه صرفاً با حضور در مرکز، بلکه از طریق مشاوره تلفنی، تسهیل در انتقال آموزش‌های والد به والد و ... به منظور پیگیری اقدامات درمانی

۷-۳: کارشناس گفتاردرمانی

- حضور در مرکز منطبق با دستورالعمل
- تشکیل پرونده، نوشتن شرح حال و تاریخچه، تعیین اهداف و برنامه درمانی آموزشی برای هریک از کودکان دریافت‌کننده‌ی خدمت
- ثبت گزارش‌ها و نتایج مداخلات درمانی (مستندسازی اقدامات در پرونده)
- ارزیابی مهارت‌های گفتار و زبان شامل ویژگی‌های ساختاری و عملکرد منطقه دهانی، ویژگی‌های تنفسی، ویژگی‌های رفتاری، مهارت‌های دیداری و شنیداری، ویژگی‌های شناختی، ویژگی‌های زبانی و گفتاری
- ارائه برنامه‌های درمانی در جهت رفع مشکلات و تقویت مهارت‌ها به مربیان آموزشی با هماهنگی مسئول فنی و نظارت بر عملکرد ایشان
- ارائه خدمات مرتبط با رفع مشکلات تنفسی، بلع و کنترل آبریزش دهان

۷-۴: مربی آموزش دیده

- حضور در مرکز منطبق با دستورالعمل

- اجرای برنامه‌های آموزشی تدوین‌شده بر اساس روش‌های تیچ، ABA و تعامل همه‌جانبه، توسط کارشناسان روان‌شناسی بالینی، کار درمانگر و گفتار درمانگر و مسئول فنی مرکز
- ثبت هفتگی اقدامات و نتایج حاصله

۵-۷: مربی امور هنری و ورزشی

- حضور در مرکز منطبق با دستورالعمل
- ارزیابی و کسب آگاهی از توانایی‌های گروه هدف و ارائه برنامه هنری و ورزشی آنان
- ارائه آموزش‌های لازم برای دستیابی به مهارت‌های هنری و بدنی
- آموزش فعالیت‌های گروهی به گروه هدف
- ایجاد حس همکاری در افراد دارای اختلالات طیف اتیسم جهت ادامه و پیگیری برنامه‌های هنری و ورزشی با هماهنگی کار درمانگر و روانشناس بالینی مرکز
- برگزاری کلاس‌های آموزشی با همکاری کار درمانگر و روانشناس بالینی مرکز در ارتباط با ویژگی‌ها و نیازهای گروه هدف، برای همکاران و خانواده آنان
- آموزش مهارت‌های زندگی به گروه هدف در قالب فعالیت‌های هنری و ورزشی
- همکاری با تیم توان‌بخشی جهت تعیین علایق و فعال‌سازی گروه هدف
- ثبت و گزارش اقدامات و نتایج حاصله

ماده ۸

فضای فیزیکی

- اتاق مسئول فنی و روان‌شناس به صورت مشترک، حداقل ۱۲ مترمربع
- اتاق ارزیابی مجهز به دوربین مدار بسته، یک عدد حداقل ۶ متر مربع
- اتاقک‌های آموزشی برای هر فرد دارای اختلال طیف اتیسم یک عدد یا استفاده از کلاس‌های آموزشی ۳ تا ۵ نفره، جمعاً به مساحت ۳۶ متر مربع
- فضای کاردرمانی حداقل ۱۸ متر مربع
- فضای گفتاردرمانی حداقل ۹ متر مربع - در صورت عدم تداخل ساعات کار، گفتاردرمان می‌تواند از فضای کاردرمانی استفاده نماید
- سالن گروه درمانی، تماشای تلویزیون و برگزاری جلسات اولیا و مربیان، حداقل ۲۰ متر مربع
- فضای مناسب فعالیت‌های هنری و ورزشی
- فضای استقرار و آموزش خانواده‌ها
- فضای آبدارخانه
- سرویس بهداشتی معمولی و مخصوص کودک هر کدام یک عدد
- حیاط مشجر حداقل ۵۰ مترمربع

تبصره: ساختار و چیدمان بخشی از مرکز مطابق با روش تیچ باشد.

تجهیزات و لوازم تخصصی

۹-۱: پزشکی

- گوشی
- فشار سنج
- چراغ قوه
- ترازو
- کمک های اولیه

۹-۲: کاردرمانی

- وسایل کامل تحرکات حسی
- کامل برای تقویت مهارت های gross
- کامل برای تقویت مهارت های ظریف
- کامل برای افزایش هماهنگی چشم و دست
- کامل کمک آموزشی

۹-۳: روان شناسی

- آزمونهای غربال و تشخیص اختلال طیف اتیسم
- مقیاس های پیشرفت شناختی
- مقیاس های رشد اجتماعی

۹-۴: گفتاردرمانی

- انواع آینه
- ماساژور صورت
- محرک های دهانی
- مسواک برقی
- لنگوئینج مستر
- نوار کاست
- انواع لگو
- انواع پازل
- وسایل تولید صدا (طبل، شیپور، سوت و)
- انواع کتابهای زبان آموزی
- کتاب فرهنگ مصور همخوان ها
- کتاب به بچه ها گفتن و از بچه ها شنیدن
- عروسک های دستی

- انواع وسایل کمک آموزشی نظیر کارتهای دیدآموز، برج هوش، کره هوش، حلقه هوش، نخ و مهره و...
- آبرنگ، مداد رنگی
- شمع
- نی

۵-۹: بازی درمانی

مجموعه ای از اسباب بازی های حسی برای انجام بازی های حسی، شامل:

- توپ های پارچه ای و معمولی و یا ویبره دار
- اسباب بازی های بزرگ و کوچک و بسیار کوچک نرم، مو دار و اسباب بازی های قابل بغل شدن (مثلا خرس و یا سایر حیوانات پارچه ای مودار)
- تذکر: در انتخاب این عروسک ها باید دقت شود تا کیفیت آنها به گونه ای نباشد که مو یا کرک آنها بریزد و حساسیت های تنفسی برای کودک ایجاد کند و یا خطرات دیگری برای آنان داشته باشد (مانند کندن شدن چشم و دماغ عروسک و احتمال خطر قورت دادن آن توسط کودک)
- وسایل و اسباب بازی های تولید کننده صدا
- مبیل بادی بزرگ چرمی، عروسک های بادی (انسان و حیوانات)
- جعبه ماسه (این ماسه ها باید شسته شده، تمیز و ضد عفونی شده باشند تا خطری برای سلامتی کودک ایجاد نکنند)
- مجموعه ای از اسباب بازی های مینیاتوری (کوچک) برای بازی در جعبه ماسه شامل حیوانات و انسان، ماشین کوچک و وسایل منزل و...)
- فرفره

مجموعه ای از اسباب بازی های تسهیل کننده بازی ارتباطی / اجتماعی، شامل:

- کتاب های مصور
- نوار و یا لوح های فشرده ی قصه
- جعبه نمایش عروسک های دست کشی (برای نمایش عروسک های دست کشی)
- انواع بادکنک
- حباب ساز

مجموعه ای از اسباب بازی های تسهیل کننده بازی های تخیلی، شامل:

- انواع عروسک های دستی
- انواع عروسک های انگشتی
- خانه عروسکی (این خانه معمولاً قابل باز کردن هستند و داخل خانه را می توان مشاهده کرد. مجموعه ای از وسایل خانه عروسکی شامل مبلمان و عروسک های مختلف برای قرار دادن در داخل خانه و خلق صحنه های مختلف)
- مجموعه ای از حیوانات شامل حیوانات مزرعه، باغ وحش، جنگل و روستا، حیوانات خشکی و آبی و پرندگان.
- عروسک شخصیت های معروف داستانی

- عروسک‌های پسر و دختر
- اسباب‌بازی شامل وسایل آشپزخانه
- کیت وسایل و ابزارهای حرفه‌های شناخته شده مثل پزشک، پرستار، نجار، پلیس و..
- ماشین‌های اسباب‌بازی (کامیون، سواری، ماشین پلیس)

مجموعه‌ای از ابزارهای تسهیل‌کننده فعالیت‌های هنری، شامل:

- ماژیک‌ها و مارکرها در رنگ‌های مختلف، مداد شمعی و مداد رنگی
- مقوا و کاغذهای رنگی، کاغذ کشی از رنگ‌های مختلف و متنوع
- قیچی، چسب ماتیکی و خمیری، چسب نواری، سایر انواع دیگر چسب قابل کنترل و استفاده برای کودکان
- آبرنگ، رنگ‌های انگشتی
- الگوها و شابلون‌های مختلف
- مجلات مصور برای قیچی کردن عکس‌ها و ساختن کلاژ و تصویرهای ترکیبی
- گل‌رس یا خمیر بازی در رنگهای مختلف، ابزارهای مختلف شکل دادن، قالب زدن و بریدن خمیر
- قلم‌موهای بزرگ و کوچک
- ماسک شخصیت‌های معروف داستانی
- عروسک‌های پسر و دختر
- اسباب‌بازی شامل وسایل آشپزخانه
- کتاب شعر و قصه
- ماشین‌های اسباب‌بازی
- جعبه شناساعت کودک
- عروسک‌های حیوانات به صورت خزی و نرم در اندازه بزرگ
- تفنگ و شمشیر اسباب‌بازی

۹-۶: موسیقی درمانی

- طبل بزرگ با سه مضراب
- طبل متوسط با سه مضراب
- متالوفون آلتو با سه مضراب
- چوبک (۲ جفت)
- سنج کوچک
- خاشخاشک کوچک با دانه‌های متوسط
- دایره‌زنگی متوسط
- مثلث متوسط
- سیستم صوتی مناسب
- انواع نوار و لوح‌های استاندارد فشرده موسیقی کودکان

۹-۷: هنری و ورزشی

- بر اساس نظر کارشناسان و مربیان مربوطه